

Управління культури Миколаївської облдержадміністрації
Відділ у справах національностей МОДА
Рада національних товариств Миколаївської області
Миколаївська обласна бібліотека для дітей ім. В. Лягіна

Миколаївщина багато національна

Інформаційний дайджест
для учнів 7 – 9 класів

Миколаїв
2012

Друзі!

До вашої уваги – інформаційний дайджест «Миколаївщина багатонаціональна». Метою видання є представлення матеріалів про етнічні товариства, великі і малі, що проживають на території Миколаївської області. Разом з українцями вони освоювали територію Півдня України, а зараз живуть у мирі й злагоді на миколаївській землі. У нашому краї проживають представники 133 різних національностей. І, хоча для багатьох з них він став другою батьківщиною, вони намагаються зберегти й передати дітям, онукам мову, історію, традиції історичної батьківщини. Для задоволення етнічних потреб національних громад в Миколаївській області діють національно-культурні товариства, культурно-освітні центри, національні громади. Їх національно-культурну діяльність координує Рада національних товариств Миколаївської області.

Матеріал в інформаційному дайджесті представлений за такими розділами:

I. Миколаївщина – багатонаціональна сім'я народів (З історії поселення представників різних національностей)

II. У єдності – наша сила (Рада національних товариств Миколаївської області)

III. Жити в мирі та злагоді (Національно-культурні товариства Миколаївщини)

IV. Рідний дім – Миколаївщина (Етнічні спілки Миколаївщини)

V. Фестивальні зустрічі (фестивалі, свята, конкурси, олімпіади, уроки)

VI. Web-ресурси

Миколаївщина – багатонаціональна сім'я народів (З історії поселення представників різних національностей)

Миколаївщина – багатонаціональний край. Згідно з останніми даними, в Миколаївській області живуть представники 133 національностей, а в усій Україні – 134. Серед них українці, росіяни, молдовани, білоруси, поляки, євреї, німці, вірмени, татари, цигани, гагаузи, турки-месхетинці, чехи, курди, грузини та інші народи.

Звідки з'явилися різні народи на території нашої області?

Історія нашого регіону кінця XVIII – початку XIX століття тісно пов'язана із заселенням його численними етнічними групами.

Головним чинником переселення іноземців на Причорноморські землі та утворення колоній були певні законодавчі акти Катерини II. Імператорський маніфест 1762 року запрошував на переселення усіх бажаючих, але в законодавчих актах зазначалось, що вони мали бути хорошими землеробами, володіти навичками у вирощуванні винограду, у розведенні шовковичних дерев та інших корисних рослин, а також тямущих у тваринництві, особливо в утриманні кращих порід овець. Допускалися майстри, особливо корисні в сільському побуті. Їм надавалися різні пільги.

Після російсько-турецької війни 1768 – 1774 років землі між Дніпром і Бугом, відвойовані в турків, відійшли до Російської імперії – і на них хлинули переселенці з різних країн. З того часу оселилися в нашому краї українці, росіяни, білоруси, німці, греки, євреї, болгари, поляки, словаки, серби, чехи тощо, які формували особливий культурно-економічний устрій України.

Значному розширенню національного складу населення Миколаївщини сприяло утворення СРСР. Представники різних республік приїжджали на нашу землю та оселялися тут. Збільшився приплив народів з Кавказу, з Середньої Азії, стали звичними змішані шлюби.

Переселенські колонії іноземців відіграли важливу роль не тільки у розвитку землеробства, торгівлі, ремесел, але й у духовній культурі краю. Вони принесли з собою традиції, мову, мистецтво, національний одяг, свята, культурно-побутові особливості, типи житлових будівель.

Література

Другальов, Є. Історія заселення Півдня України та розвиток різних національних культур / Є. Другальов // Матеріали II-ї Миколаївської обласної краєзнавчої конференції «Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження». Том I. Археологія і етнографія. – Миколаїв, 1997. – С. 51 – 53.

Михайлик, А. Іноетнічні групи населення Півдня України та проблеми розвитку їх духовної культури / А. Михайлик // Матеріали II-ї Миколаївської обласної краєзнавчої конференції «Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження». Том I. Археологія і етнографія. – Миколаїв, 1997. – С. 53 – 56.

* * *

Мельник, М. Языки разные, но понятны всем: национальные меньшинства на территории Николаевщины в 20-е гг. XX ст. / М.Мельник// Южная правда. – 2006. – №55(20 мая). – С.2.

У єдності – наша сила

(Рада національних товариств Миколаївської області)

На Миколаївщині з кінця 80-х – початку 90-х років минулого століття почали виникати перші національно-культурні об'єднання (німецьке, єврейське, болгарське, вірменське й інші), які ставили за мету збереження і передання нащадкам рідної мови і культури.

Після проголошення незалежності України утворилися більш сприятливі умови для забезпечення національно-культурних потреб національних громад. Серед перших законодавчих актів були Декларація прав національностей України (1991р.), Закон України «Про національні меншини в Україні» (1992р.), Розпорядження Президента України «Про заходи щодо підтримки діяльності національно-культурних товариств» (2001р.) та інші законодавчі акти. Відповідно до законів України, всі національності, які живуть в нашій країні, мають право вивчати рідну мову, розвивати національні культурні традиції, відзначати національні свята, створювати національні культурні й навчальні заклади тощо.

28 червня 1996 року було прийнято нову Конституцію України, у статті 11 якої йдеться про те, що держава сприяє розвитку етнічної,

культурної, мовної та релігійної самобутності всіх корінних народів і національних меншин України.

Ось уже 20 років на Миколаївщині діє громадське об'єднання «Рада національних товариств Миколаївської області», що об'єднує національні громади міста й області. У далекому 1992 р., коли Україна здобула незалежність і в молодій державі тільки-но почався зароджуватися рух за відродження мови і культури національних меншин, активісти та ентузіасти багатонаціональної Миколаївщини вирішили створити громадське об'єднання, яке б представляло етнічні громади та захищало їх права. До того часу вже були створені вірменське, болгарське, дагестанське, єврейське і німецьке національно-культурні товариства. Тому було прийнято рішення створити організацію, яка б об'єднувала їх і координувала роботу, організацію, здатну заявити про себе в суспільстві.

Так з'явилася Рада національних товариств Миколаївської області. Важливу роль у цьому зіграли Миколаївське відділення Українського фонду культури, Народний Рух України, Пушкінський клуб. Очолює Раду і до сьогодні заслужений працівник культури України, голова товариства-земляцтва «Дагестан» Султан-Мурад Джамалутдинович Каймаразов.

Поступово невелика організація, куди спочатку входили 5 громад, розширилася, і тепер налічує більше 20 національно-культурних товариств і культурологічних організацій. Протягом 90-х років саме Рада національностей активно підтримувала створення нових національних товариств, сприяла об'єднанню їх представників. Так маленька організація перетворилася на велику силу, здатну вирішити багато проблем.

За роки діяльності Ради була розроблена система її роботи, вироблені основні принципи етнонаціональної політики в області - політики, спрямованої на підтримку розвитку мови і культури етнічних громад, збереження миру й взаєморозуміння в області. Діяльність об'єднання була підтримана Миколаївською

облдержадміністрацією. Завдяки цій підтримці активно і плідно працює правління Ради, проводяться цікаві акції. Рада національних товариств Миколаївської області є також членом Ради національних товариств України та Європейської мережі організацій «UNITED for intercultural action» («Об'єднані за міжкультурну взаємодію»).

Головним завданням Ради національних товариств є сприяння розвитку мови та культури людей усіх національностей області, захист і представлення їхніх прав, методична допомога національно-культурним товариствам, науково-дослідницька й просвітницька робота.

Головною місією організації є збереження міжнаціонального миру та згоди в суспільстві через просвітительську діяльність, підтримку становлення і розвитку етнічних громад регіону, захист прав національних меншин.

Рада національних товариств Миколаївської області спільно з відділом у справах національностей МОДА (голова Чеботарьов Віктор Олександрович) реалізує державну програму по розвитку культури національних меншин.

Література

Україна. Конституція. Конституція України: за ред. від 02.04.2008р. – Харків: Веста: Ранок, 2008. – 64 с.

* * *

Каймаразова, Л. Етнічні особливості Миколаївщини та роль Ради національних товариств у збереженні та розвитку культури народів Півдня України // Л. Каймаразова // Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження. III Миколаївська обласна краєзнавча конференція. – Миколаїв, 2000. – С. 394 – 398.

* * *

Каймаразов, М. Николаевщина многонациональная: из истории этнических общин / М. Каймаразов // Южная правда. – 2008. – №141(13 дек.). – С.3.

Каймаразова, Л. Все мы – единый народ: [о работе общественного Совета национальных обществ] / Л. Каймаразова // Южная правда. – 2006.– №70(27 июня). – С.2.

Каймаразова, Л. Жить вместе в мире и согласии: [18 лет общественной организации "Совет национальных обществ Николаевской области"] / Л. Каймаразова // Рідне Прибужжя. – 2010. – №29(16 берез.). – С. 44; Вечерний Николаев. – 2010. – №34(23 марта). – С. 3.

Каймаразова, Л. Как живешь, Совет национальностей? / Л.Каймаразова // Южная правда. – 2008. – №70(26 июня). – С.5.

Макарова, Н. Стабільність міжнаціональних відносин в області –

результат роботи влади / Н. Макарова //Автограф. Век XXI.– 2009. – №2. – С. 18–19.

На Николаевщине принята программа поддержки национальных меньшинств // Николаевские новости. – 2010. – №95(11 авг.). – С. 3.

Нелюдське обличчя фашизму: [в обласній громадській організації "Єврейська громада" відбулася презентація довідкових матеріалів "Місця масових рострілів і поховань представників національних меншин під час Великої Вітчизняної війни в Миколаєві", які надруковано у виданстві "Шамрай"] / Відділ у справах національностей облдержадміністрації // Рідне Прибужжя. – 2010. – №49(8 трав.). – С. 1.

Открыт центр национальных меньшинств // Николаевские новости.– 2009. – №42(8 апр.). – С.3.

Пронин, В. В мире и согласии: Закону Украины "О национальных меньшинствах в Украине" – 15 лет / В. Пронин // Южная правда. – 2007. – №70(28 июня). – С.5.

Пронин, В. Жить в мире и согласии: к 16-й годовщине принятия Верховной Радой Украины "Декларации прав национальностей Украины"/ В. Пронин // Южная правда. – 2007. – №124(3нояб.). – С.3.

Сайковський, О. У єдності наша сила: [до 15-річчя створення Ради національних товариств Миколаївської області] / О. Сайковський // Рідне Прибужжя. – 2007. – №153(25 груд.). – С.1.

Жити в мирі та злагоді

(Національно-культурні товариства Миколаївщини)

Миколаївська область – одна з найбільш багатонаціональних в Україні, де всі представники національних меншин проживають у мирі, дружбі, злагоді та взаєморозумінні і вносять вагомий вклад в соціально-економічний розвиток регіону. Для задоволення етнічних потреб національних громад в Миколаївській області діють:

1. Конгрес азербайджанців України в Миколаївській області (голова Аладдін Магеррамов).
2. Миколаївський обласний культурно-освітній центр азербайджанської культури ім. Г. Алієва (голова Камран Гасанов).
3. Миколаївська обласна організація азербайджанської молоді (голова Самір Оруджев).

4. Тернівське міське болгарське товариство ім. І. Вазова.
5. Миколаївське обласне дружество болгарської культури ім. Христа Ботева (голова Євген Димо).
6. Миколаївська обласна спілка болгарської молоді.
7. Миколаївське обласне товариство бурятської культури «Селенга» (голова Цирен Циренов).
8. Миколаївське обласне товариство вірменської культури ім. Месропа Маштоца (голова Гарнік Мкртчян).
9. Миколаївська обласна молодіжна організація вірмен «АМОН» (голова Артак Генджоян).
10. Миколаївське обласне товариство греків «Нова Еллада» (голова Олена Маврокордато).
11. Миколаївська регіональна громадська організація «Демократична молодіжна спілка греків «Елленікі Флоя» (голова Віталій Христофоров).
12. Грузинське національно-культурне товариство «Іберія» (голова Сергій Лабарткава).
13. Миколаївське обласне товариство дружби та культурних зв'язків Україна – Грузія «Ертоба» («Єдність») (голова Меггі Ніколашвілі).
14. Миколаївське обласне товариство-земляцтво «Дагестан» (голова Мурад Каймаразов).
15. Миколаївська обласна єврейська громада (голова Михайло Гольденберг).
16. Миколаївське товариство єврейської культури (голова Поліна Рискер).
17. Караїмське історико-культурологічне товариство «Мурат» (голова Наталя Сапак).
18. Миколаївська асоціація корейців (голова Юн Людмила).
19. Миколаївський обласний національно-культурний центр курдів «Мідія» (голова Мустафа Калоев).
20. Миколаївське обласне товариство німців України «Відергебурт» (голова Ігор Майснер).
21. Миколаївський обласний центр німецької культури (голова Дмитро Цегельний).
22. Миколаївське обласне товариство поляків (голова Єлизавета Селянська).
23. Миколаївська обласна російська національна громада «Русичь» (голова Тамара Білоусова).
24. Миколаївський Пушкінський клуб (голова Анатолій Золотухін).

25. Миколаївське обласне відділення Всеукраїнського товариства російської культури «Русь» (голова Алла Лазаренко).
26. Миколаївська міська російська національна громада «Русичь-Николаев» (голова Зоя Шаталова).
27. Миколаївське міське товариство татарської культури «Агідель» (голова Фелікс Гаріпов).
28. Всеукраїнське товариство месхетинських турків «Ватан» (голова Марат Расулов).
29. Демократична спілка угорців у Миколаївській області (голова Юдіт Кутузакі).
30. Богемське чеське товариство «Богемка» (голова Ольга Андрш).
31. Миколаївське міське молодіжне просвітницьке товариство японської культури «Татікадзе» (виконавчий директор Галина Зінов'єва).
32. Новоодеський культурно-освітній центр національних меншин (голова Андрій Анкоссі) та низка інших культурологічних товариств.
33. Миколаївська міська рада національних товариств (колишній міський центр національних культур) (голова Анар Ахундов) та низка інших культурологічних товариств. Багато з них входять до складу обласної Ради національностей.

Література

Хаєцький, О. Національні меншини Миколаївщини / О. Хаєцький // Миколаївщина: літопис історичних подій: 65-річчю утворення Миколаївської області присвячується. – Миколаїв, 2002. – С. 617 – 634.

Хаєцький, О. Миколаївщина багатоетнічна / О. Хаєцький, В. Гамза, М. Козирева // Миколаївщина в новітній історії: 70-річчю утворення Миколаївської області присвячується: навчальний посібник. – Миколаїв, 2007. – С. 249 – 267.

* * *

В Николаевской области – 133 национальности, и им не тесно // Вечерний Николаев. – 2009. – №32(21 марта). – С.1.

Івашко, О. Гармонізуючи міжетнічні відносини: [засідання Експертної групи з визначення найбільш соціально вагомих проектів, які пропонуються національно-культурними товариствами] / О. Івашко // Рідне Прибужжя. – 2011. – №21(24 лют.). – С. 2.

Сайковський, О. Як досягти миру і злагоди: [засідання консультативної ради представників громадських організацій національних меншин] / О. Сайковський // Рідне Прибужжя. – 2006. – 23 трав. – С.1.

Смирнова, Н. Национально-культурная программа действует: [выездное заседание совета председателей общественных организаций

національних меншин області] / Н. Смирнова // Южная правда. – 2012. – №17(16 февр.). – С. 3.

Толочик, П. Усі ми – українці: засідання консультативно-дорадчої ради представників громадських організацій національних меншин області / П. Толочик // Рідне Прибужжя. – 2005. – №32(24 берез.). – С.2.

Шестакова, Л. "На одном языке мы всегда говорим...": Николаевщина многонациональная / Л. Шестакова // Южная правда. – 2012. – №18(18 февр.). – С. 3.

Рідний дім – Миколаївщина (Етнічні спілки Миколаївщини)

За даними перепису 2001 року, в Миколаївській області мешкають 1264,7 тисяч чоловік, які є представниками 133 національностей, з них 13 – найбільш численні. 81,9 % становлять українці, 18,1% населення належить до інших національностей. Росіяни – 14,1 % (177530 чол.), молдовани – 1 % (13171 чол.), білоруси – 0,7 % (8369 чол.), болгари – 0,4 % (5614 чол.), вірмени – 0,3 % (4277 чол.), євреї – 0,3% (3263 чол.), корейці – 0,1 % (1751 чол.), азербайджанці – 0,1 % (1482 чол.), роми (цигани) – 0,1 % (1449 чол.), поляки – 0,1 % (1317 чол.) татари – 0,1 % (1255 чол.), німці – 0,1 % (1220 чол.), інші (чехи, дагестанці, грузини, греки, курди, месхетинські турки тощо) – менше ніж 0,1 %.

Азербайджанці

За даними перепису 2001 року, в Миколаївській області мешкають 1482 азербайджанця, із яких основна частина вважає рідною мовою азербайджанську. 5 травня 1994 року в Миколаївській області почала діяти азербайджанська обласна громада «Гардашлик» («Братство», від гардаш – брат), яка об'єднувала 1400 азербайджанців.

Громада розпочала свою діяльність з відкриття недільної школи для дітей з вивчення рідної мови. Але, з утворенням Всесвітнього Конгресу азербайджанців і появою Конгресу азербайджанців України, «Гардашлик» змінила свою назву. Сьогодні це Конгрес азербайджанців України в Миколаївській області (Голова Аладдін Магеррамов). Він об'єднує майже 15 тисяч азербайджанців, які проживають в нашому краї, який став для них другою батьківщиною, власне, як і Україна. Конгрес

азербайджанців України в Миколаївській області намагається навести дружні стосунки між Азербайджаном і Україною, між азербайджанським і українським народами.

Література

Гармашов, И. В Николаеве есть класс, где изучают азербайджанский язык: [школа №42] / И. Гармашов // Вечерний Николаев. – 2010. – №149(23 дек.). – С. 8.

Івашко, О. Кавказька рідня: у Миколаєві одна з найбільших та найвпливовіших національних громад – азербайджанська / О. Івашко // Урядовий кур'єр. – 2011. – № 201 (29 жовтня). – С. 17.

Тонковид, В. Аш-дело тонкое: [Азербайджанская областная община «Гардашлык» («Братство») и азербайджанская кухня] / В. Тонковид // Вечерний Николаев. – 2009. – №80(25 июля). – С.3.

Болгари

1802 року на Миколаївщину переселилися сотні болгар, що втікали від турецьких розбійницьких нападів. Ними були засновані селища Тернівка та Болгарка (тепер Інгулка).

На Миколаївщині 2001 року проживало 5614 чоловіка, болгарську вважало рідною мовою всього 1/5 частина – 1666 чоловік. Приблизно 3000 миколаївських болгар (72,5% від усіх, що

проживають в області) живуть в болгарському поселенні Тернівка, заснованому у ХІХ столітті. Крім міста Миколаєва, болгари проживають у всіх районах області, але в незначній кількості.

1959 року в Тернівці відкрито Музей болгарської культури. 1980 року було засновано обласне дружество болгарської культури ім. Христо Ботева. Дружество вивчає фольклорне, етнографічне життя болгарського населення, доповнює місцевий музей новими експонатами, вивчає музичну культуру болгарського народу. 1991 року відкрито читальню, в якій майже 2000 книг болгарською мовою.

14 травня 2011 року в Миколаївському національному університеті ім. В. О. Сухомлинського відкрився Центр болгарської культури. Тепер студенти матимуть змогу вивчати болгарську мову, історію та традиції болгарського народу. Головне завдання Центру – популяризація болгарської культури та мови.

Література

Адаев, Ант. Болгары: научно-популярное исследование / А. Адаев. - Николаев : Илион, 2010. – 576 с. : ил.

Гамза, В. Проблеми відродження мови і культури тернівських болгар/ В. Гамза // Матеріали II-ї Миколаївської обласної краєзнавчої конференції «Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження». Том I. Археологія і етнографія. – Миколаїв, 1997. – С. 56 – 59.

Гриневич, О. Болгарське весілля в Тернівці / О. Гриневич // Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження. VI Миколаївська обласна краєзнавча конференція. – Миколаїв, 2006. – С. 226 – 229.

Зырянова, В. Память, быт и традиции терновских болгар / В.Зырянова // Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження. VI Миколаївська обласна краєзнавча конференція. – Миколаїв, 2006. – С.225– 226.

Макаренко, О. С. І. Цветко – дослідник художньої культури та побуту болгар на Півдні України / О. Макаренко // Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження. III Миколаївська обласна краєзнавча конференція. – Миколаїв, 2000. – С. 398 – 402.

Міронова, І. Розвиток освіти та культури болгарського населення Півдня України в 20 – 30-і роки ХХ століття / Міронова І. // Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження. IV Миколаївська обласна краєзнавча конференція. – Миколаїв, 2002. – С. 244 – 248.

Романовская, В. Особенности народной вышивки в Болгарии и болгар-переселенцев / В. Романовская // Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження. VI Миколаївська обласна краєзнавча конференція. – Миколаїв, 2006. – С. 221 – 224.

Скарлат, В. Колонія болгар – Терновка / В. Скарлат // Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження. V Миколаївська обласна краєзнавча конференція. – Миколаїв, 2004. – С. 153 – 154.

* * *

Наточа, Е. Музей открыт – в Терновке праздник / Е. Наточа // Вечерний Николаев. – 2004. – 25 мая. – С. 4.

Островская, М. Открылся центр болгарской культуры: [в Николаевском национальном университете им. В. Сухомлинского] / М.Островская // Южная правда. – 2011. – №53(19 мая). – С. 1.

Стекольщикова, В. Терновская баница / В. Стекольщикова // Южная правда. – 2010. – №72(8 июля). – С. 5.

Щербак, О. На просторах полікультурної освіти: [відкриття Центру болгарської культури в МНУ ім. В. О. Сухомлинського] / О. Щербак // Рідне Прибужжя. – 2011. – №59(31 трав.). – С. 2.

Вірмени

1778 року з території Кримського ханства почали прибувати на Південь України вірмени. Основним заняттям вірменського населення були ремесла (килимарство, ткацтво, виготовлення зброї, ювелірних прикрас) та торгівля; серед сільського населення – городництво та виноградарство.

За даними першого всеукраїнського перепису населення, на Миколаївщині проживають 4277 вірменів. Рідною вважають вірменську мову 56,9 % вірменів (2432), російську – 42,7 %, українську – 7,1 %, і 0,2% – інші мови. Зараз вірмени в Миколаївській області складають, без сумніву, одне з найзначніших за чисельністю та економічним значенням місць серед діаспор нашої країни і є одними з найдавніших націй в історії України, які відіграли велику роль в її культурно-економічному розвитку, в тому числі Півдня країни і Миколаївщини.

Товариство вірменської культури було засновано 2001 року в Миколаєві і представляє інтереси діаспори. За останні роки діяльність організації активізувалася. Громада має Вірменську школу, свою бібліотеку з книгами вірменською і російською мовами про історію, культуру і традиції свого народу. Вона допомагає національним авторам у виданні книг. Діти беруть активну участь у всіх заходах, які проводяться разом з національно-культурними товариствами, і займають гідні місця.

26 грудня Миколаївська обласна молодіжна організація вірмен «АМОН» відсвяткувала свою першу річницю. На свято були запрошені гості та друзі АМОНа. Не менш цікавим був річний звіт АМОНа у вигляді слайд-шоу, завдяки якому вірменська молодь мала можливість згадати всі заходи, в яких вони брали участь і перемагали. Кожний активіст АМОНа отримав пам'ятний подарунок – пластикові картки, які підтверджують членство в АМОНі і дають деякі привілеї в межах нашого міста.

Література

Ивашко, Е. Церковь для армян: [армянская диаспора] / Е. Ивашко // Южная правда. – 2009. – №73(11 июля). – С.3.

Неделя армянской культуры // Южная правда. – 2010. – №131(25 нояб.). – С. 1.

Стариков, И. Армянский храм в Николаеве: [армянский храм имени

Святого Георгия. Армянская община в области] / И. Стариков // Новая николаевская газета. – 2012. – №2(11 янв.). – С. 2.

Христова, Н. Выставка в музее "В сиянии Арарата": [посвящена истории армянской общины Николаевщины] / Н. Христова // Вечерний Николаев. – 2011. – №123(1 нояб.). – С. 3.

Шварц, Д. Что вы знаете об армянах?: [тематическая выставка "В сиянии Арарата", посвященная истории армянской общины Николаевщины] / Д. Шварц // Рідне Прибужжя. – 2011. – №120(25 жовт.). – С. 4.

Греки

1778 року з території Кримського ханства почали прибувати на Південь України греки. У Миколаєві греки мешкають з часів заснування міста, а за своєю чисельністю займали друге місце після росіян. Традиційною сферою їх діяльності було мореплавство. Займалися торгівлею та ремісництвом. Брала активну участь в економічному та громадському житті міста.

За даними перепису 2001 року, на Миколаївщині проживало 326 греків, з них тільки 24 вважали рідною свою національну мову.

Миколаївське обласне товариство греків «Нова Еллада» було організовано в листопаді 1996 року. Своїм завданням воно ставить відродження національної свідомості греків Миколаївщини, розвиток грецької культури та встановлення зв'язків з історичною батьківщиною.

Миколаївська регіональна громадська організація «Демократична Молодіжна спілка греків «Елленікі Флоя» головною задачею вважає збереження своїх національних традицій і всебічний розвиток та задоволення потреб грецької молоді.

Література

Антониади, Е. Герои-греки – потомственные моряки Черноморского флота XVIII – XIX вв. / Е. Антониади // Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження. V Миколаївська обласна краєзнавча конференція. – Миколаїв, 2004. – С. 302 – 304.

Гриневич, О. Греки на Миколаївщині. Кінець XVIII – початок XIX ст. / О. Гриневич // Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження. III Миколаївська обласна краєзнавча конференція. – Миколаїв, 2000. –

* * *

Егорова, Л. Греки Николаева: [к Международному дню родного языка в ООШ №7 прошла встреча учащихся и преподавателей с областным обществом греков] / Л. Егорова // Вестник Прибужья. – 2012. – №9(1 марта). – С. 2.

Инютина, Н. "Элленики Флоя": объединяемся под флагом Греции!: [собрание областной общественной организации Демократического Молодежного союза греков "Элленики Флоя"] / Н. Инютина // Новая николаевская газета. – 2011. – №6(9 февр.). – С. 2.

Грузины

Грузины емігрували в Україну у XVIII столітті, рятуючись від турецького переслідування. Грузини-переселенці утворили на Півдні України типові військові поселення. Крім того, після розпаду СРСР багато грузинів покинули батьківщину і волею долі опинилися в Україні.

За даними перепису 2001 року, в Миколаївській області мешкало 823 чоловіка і тільки 341, це менше половини з них, вважали рідною свою національну мову.

Перше миколаївське товариство грузинської культури «Мамулі», організоване 1995 року, до якого увійшли справжні патріоти Грузії, шанувальники багатогранної грузинської культури.

У травні 2011 року було відкрито Миколаївське обласне грузинське національно-культурне товариство «Іберія». Відродження грузинського товариства стало для грузинів засобом для об'єднання і предметом гордості історичною батьківщиною, адже знання культури, традицій і рідної мови дозволяє залишатися синами і дочками своєї історичної Батьківщини.

Література

Бобрикова, Н. Николаевской "Мамули" исполнилось всего десять лет: Грузинское общество "Мамули" (Родина) / Н. Бобрикова // Николаевские новости. – 2005. – №119(5 окт.). – С.8.

Каймаразова, Л. Грузинское общество "Иберия" в Николаеве / Л.Каймаразова // Новая николаевская газета. – 2011. – №23(8 июня).– С.2.

Каймаразова, Л. Иберия значит Грузия: [презентация грузинского национально-культурного общества "Иберия"] / Л. Каймаразова // Южная

правда. – 2011. – №67(23 июня). – С. 3.

Мирошниченко А. «Мамули» десять лет / А. Мирошниченко // Вечерний Николаев. – 2005. – №109(24 сент.) – С. 3.

Дагестанці

За даними перепису 2001 року, в Миколаївській області мешкало: аварців 43 чоловіка, даргінців 47 чоловік, кумиків 24 чоловіка, лакців 11 чоловік, лезгинів 112 чоловік, табасаранців 6 чоловік. Переважна кількість з них вказали російську мову своєю рідною.

1990 року було засновано Миколаївське обласне товариство-земляцтво «Дагестан», яке очолив даргинець Мурад Каймаразов. Воно об'єднує представників багатьох національностей Дагестану. По своєму віросповіданню дагестанці традиційно мусульмани і не стоять осторонь від проблем мусульманської общини. У нашій області дагестанці живуть в кожному районі.

Діти, що зростають вдалині від батьківщини їхніх батьків та народилися на Миколаївщині, мають змогу долучитися до культури Дагестану завдяки родинному вихованню. Члени товариства намагаються зберегти й передати дітям, онукам мову, історію, традиції історичної батьківщини. Одним із завдань товариства є ознайомлення мешканців краю з самотньою культурою Країни гір: організовуються виставки, творчі вечори, присвячені національним героям, поетам, письменникам, іншим видатним діячам історії та культури.

Література

Гармашов, И. Николаевские дагестанцы / И. Гармашов // Южная правда. – 2010. – №90(19 авг.). – С. 3.

Євреї

Із 1778 року на землі сучасної Миколаївщини почали переселятися євреї. Прийняття християнства єврейською громадою було головною умовою розселення їх у степовому краї. Землеробські колонії євреїв з'явилися у Первомайському, Кривоозерському, Березнегуватському, Баштанському та інших районах. Рільництво, транзитна торгівля, оренда закладів, де продавали спиртні напої, були головними заняттями євреїв у сільській місцевості. Але євреям дозволялося проживати і в містах.

Основні заняття міського єврейського населення – торгівля, ремісництво, маклерство, банківська справа, незначна участь у сфері виробництва.

Євреї брали активну участь у Миколаївському місцевому самоуправлінні.

2001 року на Миколаївщині проживали 3263 представники цього народу, для 78 з них рідною була єврейська мова.

Миколаївське товариство єврейської культури створено першим з національно-культурних товариств області – у червні 1990 року і є одним із поважних та авторитетних. Воно проводить плідну роботу щодо зміцнення дружби та злагоди між представниками усіх національностей, які проживають на території Миколаївщини. При товаристві працює

недільна школа, де вивчаються мова, культура, традиції, звичаї єврейського та українського народів. З ініціативи товариства щорічно проводяться Дні єврейської культури, фестивалі єврейської книги, виступи аматорських колективів. В Єврейському культурному центрі створено всі умови для розвитку культури, традицій, вивчення рідної мови, успішно працюють музей та бібліотека, комп'ютерний клас, фольклорні колективи художньої самодіяльності.

Література

Гриневич, Е. К. Вопросы о еврейских программах на Николаевщине (конец XIX – начало XX вв.) Е. Гриневич // История. Етнография. Культура. Новые исследования. IV Николаевская областная краеведческая конференция. – Николаев, 2002. – С. 238 – 240.

Крючков, Ю. Евреи в Николаеве / Ю. Крючков // Материалы II-й Николаевской областной краеведческой конференции «История. Етнография. Культура. Новые исследования». Том 2. История и культура. – Николаев, 1997.– С. 103 – 106.

Руденко, О. До історії єврейської колонізації Новоросії / О. Руденко // Материалы II-й Николаевской областной краеведческой конференции «История. Етнография. Культура. Новые исследования». Том 2. История и культура. – Николаев, 1997. – С. 55 – 57.

Шайки, И. Маленькая столица, или еврейская земледельческая колония НАГАРТАВ / И. Шайкин // История. Етнография. Культура. Новые исследования. IV Николаевская областная краеведческая конференция. – Николаев, 2002. – С. 234 – 236.

Щукин, В. Дорога к храму : еврейские культовые сооружения и религиозные общины в г. Николаеве : очерк истории : [истор.-краевед. изд.] / В. В. Щукин ; [худож. В. В. Покиданец]. – Николаев : Издатель Шамрай П. Н., 2011. – 96 с. : ил.

Щукин, В. Столыпинский циркуляр 1907 г. и второе выселение евреев из Николаева / В. Щукин // Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження. ІV Миколаївська обласна краєзнавча конференція. – Миколаїв, 2002. – С. 236 – 237.

* * *

Агеев, Ю. Праздник еврейской Пасхи / Ю. Агеев // Южная правда. – 2006. – 18 апр. – С.3.

Агеев, Ю. Презентация "Возрождения": [презентация молодёжного клуба общества еврейской национальной культуры] / Ю. Агеев // Южная правда. – 2005. – 18 окт. – С.3.

Аров, Б. Годы и судьбы: в николаевской библиотеке имени Кропивницкого состоялась презентация книги "Земляки": [очерки истории еврейской общины города Николаева] / Б. Аров // Южная правда. – 2009. – №124(10 нояб.). – С.3.

Миколаївському обласному товариству єврейської культури – 20 років / Відділ у справах національностей облдержадміністрації // Рідне Прибужжя. – 2010. – №60(8 черв.). – С. 4.

Минин, Ю. "Всевышний не требует от людей того, что они не в силах сделать": Шолом Готтлиб, главный раввин Николаева и Николаевской области / Ю. Минин // Имена, создающие мир. – 2008. – №1. – С. 36 – 37.

Пустовит, Ю. Шесть миллионов оборвалось нитей...: [в Николаевском еврейском культурном центре состоялась встреча, посвященная Международному дню памяти жертв Холокоста] / Ю.Пустовит // Рідне Прибужжя. – 2010. – №11(30 янв.). – С. 3.

Раскопов, В. Праздник при свечах: праздник единства еврейского народа Лаг Баомера / В. Раскопов // Южная правда. – 2005. – №57(31 мая). – С.1.

Сайковский, А. Книгу об истории еврейской общины города написали украинцы, а первый президент государства Израиль был когда-то арестован николаевским полицмейстером: [презентация книги "Земляки. Очерки истории еврейской общины города Николаева"] / А.Сайковский // Вечерний Николаев. – 2009. – №120(29 окт.). – С.4.

Тупайло, С. Єврейське населення на Миколаївщині: саме таку назву має двотомник, який щойно вийшов друком у Миколаївському видавництві «Атолл» /С. Тупайло //Рідне Прибужжя.–2005. –12 лют.– С.2.

Караїми

Караїми – аборигени Криму, які сформувалися в результаті змішування найдавнішого населення півострова, один з малочисельних народів. У процентному відношенні караїмське населення Миколаєва завжди складало не більше одного відсотка від загального числа жителів міста. Згадка про караїмів зустрічається вже в ранніх довідкових виданнях міста. Різноманітність занять караїмів: ремісництво та торгівля в містах, городництво, садівництво, виноградарство в сільській місцевості.

В історії Миколаєва представники караїмського народу залишили помітний слід. Вони брали участь в суспільному житті міста, служили на державній службі. За підтримки Всеукраїнської асоціації караїмів Криму, у 2000 році було зареєстровано Миколаївське караїмське історико-культурологічне товариство «Мурат». До нього ввійшли відомі сім'ї старожилів. За порівняно невеликий період часу товариство, яке спочатку включало 20 чоловік, збільшилося майже вдвічі. Свою головну задачу його члени бачать у відродженні національних традицій, мови, культури. Вони збирають і вивчають архівні документи, фотоматеріали, спогади, пов'язані з історією караїмів на Миколаївщині.

Література

Гриневич, О. Караимы и Николаевщина / О. Гриневич // Матеріали II-ї Миколаївської обласної краєзнавчої конференції «Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження». Том I. Археологія і етнографія. – Миколаїв, 1997. – С. 59 – 60.

* * *

Сапак, Н. "Мурат" – значит возрождение: [ніколаєвские караимы] / Н. Сапак // Южная правда. – 2008. – №141(13 дек.). – С.3.

Корейці

Досить часто в Миколаєві і області можна зустріти корейців – один з народів далекосхідного регіону. Їх, згідно з останніми даними, налічується у нас 1751 чоловік (з них тільки 371 вважають корейську рідною мовою). З'явилися корейці тут порівняно недавно, на початку ХХ століття. У Миколаєві представники цього народу проживають на околицях (Ракетне урочище, Водопій), в селах Жовтневого, Миколаївського, Снігурівського районів. Є корейці в Очакові,

Вознесенську, Первомайську та інших містах.

Третього квітня 1992 року діє Миколаївська асоціація корейців, яка налічує до 300 чоловік. Вона не тільки розв'язує спірні юридичні проблеми, а й допомагає адаптуватися, сприяє задоволенню етнокультурних та

мовних потреб своїх співвітчизників, навчають насамперед, дітей, а за бажанням – і дорослих корейської мови, знайомлять з історією, культурою і традиціями корейського народу.

Відкрито два центри корейської мови та культури: в середній школі №45 і Шевченківській загальноосвітній школі Миколаївського району.

Основна сфера діяльності корейців – сільське господарство. Але серед них є представники малого бізнесу та інтелігенції (вчені, медики, письменники, артисти, керівники підприємств, громадські діячі).

Література

Гармашов, И. Корейцы на юге Украины / И. Гармашов // Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження. III Миколаївська обласна краєзнавча конференція. – Миколаїв, 2000. – С. 383 – 388.

* * *

В Николаевской области легализуют этнических корейцев // Вечерний Николаев. – 2007. – №85(21 июля). – С.2.

Гармашов, И. Корейцы Приморья: прошлое и настоящее / И.Гармашов // Южная правда. – 2011. – №27(12 марта). – С. 3.

Косилов, С. Жертвы депортации: портрет корейца в николаевском интерьере / С. Косилов // Южная правда. – 2005. – №103(22 сент.). – С. 4.

Ліпова, О. Єдність двох народів: [13-й Всеукраїнський фестиваль корейської культури "Кореяда-2008"] / О. Ліпова // Рідне Прибужжя. – 2008. – №122(28 жовт.). – С.1.

Николайчук, М. В школе №45 открыт центр корейской культуры / М. Николайчук // Вечерний Николаев. – 2010. – №124(26 окт.). – С. 6.

Пономарьова, О. "В Україні як удома": як живуть у нашій країні представники різних національностей: [корейці на Миколаївщині] / О.Пономарьова // Урядовий кур'єр. – 2010. – 8 лютого. – С. 8

Тонковид, В. Корейская кухня: для тех, кто любит поострее: [Ассоциация корейцев и корейская кухня] / В. Тонковид // Вечерний

Николаев. – 2009. – №86(8 авг.). – С.3.

Юн, Л. Кореяда: [ассоциация корейцев] / Л. Юн // Южная правда. – 2011. – №132(29 нояб.). – С. 3.

Курди

Ще один народ, що проживає сьогодні в нашому краї – це курди. Загострення етно-політичної ситуації на Закавказзі було основною причиною міграції курдів на землі України. Формування курдської громади Миколаєва почалося у 80-90-ті роки ХХ століття.

За даними перепису 2001 року, в Миколаївській області мешкало 119 чоловік, із них для 80 чоловік курдська мова була рідною. Живуть вони в Корабельному районі м. Миколаєва, іще одна сім'я проживає в м. Очакові.

1996 року курди Миколаївщини створили своє національне товариство: Миколаївський обласний культурно-освітній центр курдів «Мідія». При ньому з 1998 року діє недільна початкова школа. Створено молодіжний ансамбль «Зілан».

Література

Гармашов И. Курдистан в Николаеве / И. Гармашов // Вечерний Николаев. – 2002. – 30 янв. – С. 2.

Месхетинські турки

В Україну месхетинських турків привела біда. Після жорстоких міжнаціональних конфліктів в Узбекистані у 80 – 90 роках тисячі месхетинських турків змушені були залишити цю країну, шукаючи собі інші місця для постійного проживання. Для майже десяти тисяч чоловік стала другою батьківщиною Україна. В Україні діють 13 обласних

національних громад месхетинських турків. На Миколаївщині таких чотири: три у Баштанському районі (у селах Костичі, Виноградівка, Добра Криниця), одна у Снігурівському районі (с. Тамарине). Всього вони об'єднують 295 чоловік. У всіх цих сільських школах діють факультети з вивчення турецької мови. А при музеях Костичівської та

Виноградівської загальноосвітніх шкіл є куточки історії, культури турків-месхетинців.

Основна сфера економічної діяльності турків-месхетинців – сільське господарство, особливо городництво та розведення худоби.

1993 року було створено Всеукраїнське товариство месхетинських турків «Ватан» («Батьківщина»). Основними завданнями товариства є: сприяння реалізації месхетинськими турками своїх прав і свобод, їх повній реабілітації, поверненню бажаючих на історичну батьківщину – південь Грузії (Месхетію); збереження та розвиток рідної мови, культури, релігії, звичаїв та традицій народу; захист інтересів членів товариства.

Література

Долгая дорога на Родину : (60 лет депортации месхетинских турок) / Всеукр. о-во месхетинских турок «Ватан» ; Всеукр. о-во месхетинских турок "Ватан"; ред. М. В. Расулова. – Николаев: Атолл, 2005. – 44 с. : ил.

* * *

А Месхетия в сердце моём: [работа учащегося Рассадина Расулова о трагической истории ахискинских (месхетинских) турок и сегодняшнем их дне] // Вестник Прибужья. – 2008. – №14(3 апр.). – С.9.

Рассадин, Р. В новой, доброй семье: [месхетинские турки] / Р.Рассадин // Южная правда. – 2005. – №19(22 февр.). – С.3.

Расулов, А. Народ из далекой Месхетии / А. Расулов // Южная правда. – 2009. – №58(2 июня). – С.3.

Толочик, П. Гуртуються месхетинські турки: [VI з'їзд Міжнародного товариства турків-месхетинців "Ватан"] / П. Толочик // Рідне Прибужжя.– 2006. – №12(31 січ.). – С.1.

Німці

Історія освоєння німцями земель Миколаївщини почалася з 1809

року, коли було засноване перше поселення. Із 1809 до 1833 року в західній частині Миколаївської області виникають 12 німецьких колоній, серед яких Раштадт (тепер с. Поріччя), Рорбах (Новосвітлівка), Ландау (Широколанівка), Катериненталь (Катеринівка) та інші. На початок ХХ століття на території Миколаївщини проживало близько 30 тисяч німців.

Йшов час, і значна частина миколаївських німців виїхала на історичну батьківщину. За даними перепису 2001 року, на Миколаївщині проживало 1220 німців, рідною мову своєї національності вважали тільки

65 чоловік. Ті, хто душею прикипів до української землі, залишилися тут, хоч і не забули своїх коренів – відроджують рідну мову, культуру, традиції.

Та невелика кількість німців, яка залишилася в наших краях, об'єднана такими організаціями: Миколаївське обласне товариство німців України «Відергебурт» та Миколаївський обласний центр німецької культури.

Миколаївське обласне товариство німців України «Відергебурт» («Возрождение») було засновано 1993 року вчителем німецької мови Емануїлом Густавовичем Фуксом. На той час воно об'єднувало досить багато німців. Створені сприятливі умови для вільного розвитку німецької культури, традицій, вивченню рідної мови. Хор німецької пісні «Хаймат» («Вітчизна») – активний учасник культурно-масових заходів, лауреат і дипломант фестивалю національних культур «Дружба», фестивалів німецької культури.

Література

Денисюк, Н. І. Люди – гордість села Катеринівка : [літер.-худож. вид.] / Н. І. Денисюк. – Миколаїв : Вид-во Ірини Гудим, 2010. – 48 с. : ілюстр.

Мірошниченко, Н. Місцеве самоврядування німецьких колоній півдня України: організація та практична діяльність / Н. Мірошниченко // Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження. V Миколаївська обласна краєзнавча конференція. – Миколаїв, 2004. – С. 165 – 168.

Петров, В. Бывшие немецкие колонии Николаешины в начале 20-х годов XX века / В. Петров // Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження. IV Миколаївська обласна краєзнавча конференція. – Миколаїв, 2002. – С. 225 – 230.

Петров, В. К вопросу об основании немецких колоний на Николаевщине в конце XIX века / В. Петров, С. Романенко // Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження. VI Миколаївська обласна краєзнавча конференція. – Миколаїв, 2006. – С. 119 – 124.

Сидорчук, О. Німці на Березанщині / О. Сидорчук // Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження. IV Миколаївська обласна краєзнавча конференція. – Миколаїв, 2002. – С. 222 – 225.

Шитюк, М. М. Німці Півдня України : історія і сучасність : [монографія] / М. М. Шитюк, В. П. Шкварець, М. Е. Козирева [та ін.]. - Миколаїв : РВВ МДУ ім. В.О. Сухомлинського, 2009. - 424 с.

* * *

Гаврилов, С. Злая память поколений: [издательство Ирины Гудым выпустило книгу "Ожившая память поколений: к 200-летию освоения

немцями земель Северного Причорномор'я"] / С. Гаврилов // Наш город.– 2010. – №26(30 июня). – С. 16.

Дни немецкой культуры на Николаевщині [Текст] // Вестник Прибуж'я. – 2009. – №41(8 окт.). – С.1.

Заковоротний, Д. Трагическая судьба семьи органиста: [из книги "Немцы-колонисты в Северном Причорномор'е"] / Д. Заковоротний // Вечерний Николаев. – 2008. – №69(21 июня). – С.2.

Ивашко, Е. Оставленная культура: [немецкие поселения] / Е.Ивашко// Южная правда. – 2009. – №132(28 нояб.). – С. 3.

Кураса, Е. "Немецкий след" на карте Николаевщины: [в областном краеведческом музее открылась выставка "Немецкий след в истории Николаевщины"] / Е. Кураса // Вечерний Николаев. – 2009. – №71(4 июля). – С.4.

Немцы-колонисты в Северном Причорномор'е – часть нашей общей истории и культуры : [в издательстве Ирины Гудым вышла книга Д.Заковоротного "Немцы-колонисты в Северном Причорномор'е"] // Вечерний Николаев. – 2010. – №9(26 янв.). – С. 3.

Пономарьова, О. Заповітом стала любов: [про книгу Д.Заковоротного "Німці-колоністи в Північному Причорномор'ї (1803 – 1944 рр.)"] / О. Пономарьова // Урядовий кур'єр. – 2010. – 18 лютого. – С.8

Тонковид, В. Побудем немножечко немцами: [областное общество немцев и немецкая кухня] / В. Тонковид // Вечерний Николаев. – 2009. – №89(15 авг.). – С.3.

Поляки

Перша хвиля польських переселенців з'явилася на наших землях наприкінці XVIII – на початку XIX століття. Були засновані села

Кисилівка, (Снігурівського району), Новопавлівка (Баштанського району) та район компактного проживання в Миколаєві під назвою «Польська слобідка».

За даними перепису 2001 року, на Миколаївщині проживало 1317 поляків.

З метою розвитку культурних і мовних потреб поляків, у квітні 1997 року було створено Миколаївське обласне товариство поляків. Робота починалася з вечорів, присвячених польським традиціям і святкам, розмов і спогадів. З часом товариство розрослося, все більше людей приходить

вивчати польську мову і звичаї польського народу. Молодь має нагоду вивчати мову предків, їздити в літні табори до Польщі, вчитися в польських університетах. Успішною і різноплановою є культурно-просвітницька діяльність товариства: відзначення Року Польщі в Україні на Миколаївщині, співпраця товариства з діячами культури Польщі та польськими фольклорними танцювальними колективами, відновлення органу в костелі Св. Йосифа.

Література

Заковоротний, Д. Как нашу область пополняли переселенцами из Польши / Д. Заковоротний // Вечерний Николаев. – 2010. – №31(16 марта). – С. 3.

Историки о поляках на юге: [в издательстве НГГУ им. П. Могилы вышел двухтомник "Поляки на півдні України: історія і сьогодення"] // Вестник Прибужья. – 2008. – №25(19 июня). – С.2.

Кураса, Е. Наш земляк перевел вторую книгу польского фантаста №1: [презентация книги А. Сапковского «Змея» в переводе члена общества Василя Фляка] / Е. Кураса // Вечерний Николаев. – 2011. – №126(8 нояб.). – С. 4.

Кухаренко, Б. Поляки в Николаеве / Б. Кухаренко // Южная правда. – 2009. – №28(12 марта). – С.5.

Маринина, М. Польский язык и культура: [мероприятия ко Дню Независимости Польши] / М. Маринина // Южная правда. – 2009. – №135(5 дек.). – С. 3.

Никольский, Н. Из Николаева в Нижние Устрики через 60 лет: [поездка бывших жителей Нижне-Устрицкого района, ныне проживающих в Николеве, на малую родину] / Н. Никольский // Южная правда. – 2011. – №98(10 сен.). – С. 3.

Селиваник, С. Николаевское общество поляков развивается, несмотря на частую смену прописки и дорогое отопление / С. Селиваник // Николаевские новости. – 2012. – №20(15 февр.). – С. 5.

Смирнова, Н. Анджейки – время гаданий: [праздник в Николаевском областном обществе поляков] / Н. Смирнова // Южная правда. – 2011. – №137(10 дек.). – С. 3.

Смирнова, Н. Есть такой день: [концерт "Польские традиции празднования Рождества"] / Н. Смирнова // Южная правда. – 2012. – №9(28 янв.). – С. 3.

Тонковид, В. Супчики и канапчики – это не вся польская кухня: [областное общество поляков и польская кухня] / В. Тонковид // Вечерний Николаев. – 2009. – №83(1 авг.). – С.3.

Тупайло, С. Суцвіття двох культур: тиждень польської мови та

культури / С. Тупайло // Рідне Прибужжя. – 2005. – №22(26 лют.). – С.3.

Фляк, В. Захід на сході: останнім часом усе частіше лунають пропозиції створити "партію переселенців", або про зв'язок Миколаївщини з Польщею /В. Фляк //Щотижня. –2012. –№6(8 лют.).–С. 2.

Роми

Цигани (роми) – нащадки вихідців з Індії. На Миколаївщині цигани з'явилися у кінці XVIII століття. Основними їх промислами були ковальство, коновальство, виготовлення решіт. Вони добре розбиралися в поведках коней, лікували їх від багатьох хвороб. Високо цінувалися цигани-ремісники: фахівці з лудіння посуду, ювеліри. А циганське

гадання і знахарство популярне і сьогодні. Цим видом заробітку займаються у них жінки.

За даними перепису 2001 року, на Миколаївщині проживало 1449 ромів (циган), з них 627 чоловік вважає циганську мову рідною. Своєї писемності ромська мова поки не має. Найбільша кількість ромів

проживає в містах Миколаєві, Первомайську, Вознесенську, Баштанському, Вознесенському, Миколаївському, Веселинівському районах.

Якщо говорити про сьогоденне життя ромів, то в місті їх звичайним заняттям є ринкова торгівля і підприємництво. Є серед ромів Миколаєва і області представники інтелігенції. 90 % ромів мають вільний доступ до благ сучасного суспільства. Більше 30 років існує народний колектив циганської пісні і танцю «Бахтале», дипломант багатьох фестивалів..

Значна увага приділяється соціальній допомозі багатодітним ромським сім'ям, залученню дітей ромської національності до навчальних закладів.

У Миколаївській області недавно була створена Миколаївська обласна ромська громада «Ром по дром» («Циган в дорозі»). Основна мета – вивчення, популяризація історії і культури ромів, збереження їх культурної спадщини.

Література

Гриневич, О. Роми України і Миколаївщини / О. Гриневич// Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження. IV Миколаївська обласна

краєзнавча конференція. – Миколаїв, 2002. – С. 241 – 244.

* * *

Гармашев, И. Для детей ромов Николаева / И. В. Гармашев // Горожанин. – 2005. – №2. – С. 31

Гармашов, И. Ромы: знакомые и незнакомые / И. Гармашов // Южная правда. – 2010. – №103(21 сент.). – С. 2.

Пронин, В. Жить в мире и согласии: Международный день ромов / В.Пронин // Южная правда. – 2006. – №40(8апр.). – С.2.

Пронин, В. Жить в мире и согласии: [ромское население в области] / В. Пронин // Южная правда. – 2007. – №39(7 апр.). – С.3.

Чтобы помнили!: цыгане – жертвы Второй мировой войны // Горожанин. – 2005. – №6. – С. 30.

Росіяни

Після російсько-турецької війни 1768 – 1774 років більша частина нинішньої Миколаївщини – землі між Дніпром і Південним Бугом, відвойовані в турків, – відійшли до Російської імперії. Уже в цей час на лівобережжі Південного Бугу заснували перші поселення українці та росіяни. У 80-і роки XVIII століття із 47 губерній сюди було переселено 426 тис. чоловік.

Російськими селами споконвічно на півночі області були Лиса Гора, Пісчаний Брід, Покровка, Красне. На околицях Миколаєва розташувалися адміралтейські поселення з російським населенням. Це Воскресенськ, Мішково-Погорілове, Калинівка, Богоявленськ та інші.

2001 року засновано Миколаївську обласну російську національну громаду «Русичь». Багато років її головою є Тамара Білоусова. Зі всіх національних товариств Миколаївщини, російське найбільш численне і активне. У громаді налічується більше 300 членів.

«Русичь» береже пам'ять про історію російського народу, приділяє увагу духовно-моральному, військово-патріотичному вихованню дітей та молоді в дусі пошани до історичного минулого.

Основні напрямки діяльності націлені на сприяння консолідації моральних, духовних цінностей, охорону і захист інтересів громади, всебічне сприяння поширенню традицій і досягнень російської культури в Північному Причорномор'ї.

Література

Гриневич, Е. Растяни гармошку шире: [в нашей области более четырнадцати процентов – русские] / Е. Гриневич // Южная правда. – 2010. – №127(16 нояб.). – С. 3.

Наточа, Е. "Русичи" отметили свое десятилетие / Е. Наточа // Вечерний Николаев. – 2011. – №136(1 дек.). – С. 1,5.

Узбеки

Вперше узбеки з'явилися на півдні Російської імперії ще в роки Першої світової війни. Вони індивідуально мігрували в Україну і мешкають здебільшого розсіяно.

Контакти між працівниками сільського господарства Миколаївщини та Узбекистану встановилися ще у 1939 році (соціалістичне змагання між колгоспами), підтримувалися і в повоєнні часи (спроба радянського керівництва перетворити Південь України в район вирощування бавовника).

У період з 1966 до 1986 року розпочалася підготовка Миколаївським педагогічним інститутом вчителів російської мови і літератури для Узбекистану. З розпадом СРСР та утворенням незалежних держав, узбецьке відділення припинило своє існування. Однак, окремі його випускники, що уклали шлюб з місцевими хлопцями і дівчатами, залишилися на Миколаївщині. За останнє десятиріччя багато узбеків переїхало в інші країни в пошуках кращого життя. Вони підтримують зв'язки з Узбекистаном, зберігають у своїх родинх національні традиції.

За даними перепису населення 1989 року, на території Миколаївської області проживало майже 400 узбеків. Рідною своєю національну мову вважало більше половини.

Сучасна узбецька діаспора на Миколаївщині – строката за соціальним положенням та професіями. Серед її представників – фермери, службовці, викладачі. Зроблена спроба консолідувати зусилля узбецької діаспори Миколаївщини. У квітні 1996 року відбулися урочисті збори товариства «Узбекистан», де було затверджено його статут і обрано голову. Головною метою товариства є сприяння розвитку узбецької культури та її популяризація, зміцнення зв'язків з Узбекистаном, надання посильної допомоги ветеранам та старим людям.

Література

Хасцький, О. Узбеки на Миколаївщині / О. Хасцький // Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження. IV Миколаївська обласна краєзнавча конференція. – Миколаїв, 2002. – С. 231 – 233.

* * *

Хаецкий, А. Студенты-филологи из Хорезма: [узбекская диаспора Николаевщины] / А. Хаецкий // Южная правда. – 2011. – №13(5 февр.). – С. 3.

Чехи

Перші згадки про чехів на землі, яка нині є частиною України, зустрічаються в українських і російських літописах княжого періоду.

1905 року в Ананівському повіті Херсонської губернії (Російська імперія) з'явилося чеське поселення – Богемка (нині Врадіївський район Миколаївської області). Розташувалася Богемка в невеликій долині безіменної притоки річки Чичиклеї. У селі проживає 428 чоловік, із них 197 – громадяни чеської національності. Богемка є компактним місцем їх проживання (57,2% від усіх, що проживають в області). Із 1993 року функціонує громадська організація – Богемське чеське товариство «Богемка». У школі-саду с. Богемка створений краєзнавчий куточок, присвячений духовній спадщині чехів, працює недільна школа по вивченню чеської мови, в бібліотеці є книги чеською мовою, функціонує любительський ансамбль «Богемські фраєрки».

Література

Веденеєва Г. До історії села Богемки / Г. Веденеєва // Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження. VI Миколаївська обласна краєзнавча конференція. – Миколаїв, 2006. – С. 127 – 128.

* * *

День рождення Богемки // Вестник Прибужжя. – 2010. – №40(7 окт.). – С. 1.

«Японці»

В нашому багатонаціональному краї етнічних японців немає, але «миколаївських японців» – тих, хто виявляє інтерес до цієї країни, – з кожним роком все більше.

Центр японської культури існує в Миколаєві більше 20 років, і за цей період встиг вийти не тільки на всеукраїнський, але й на міжнародний рівень. Постійними членами товариства переважно є молодь – студенти та школярі, але й для інших бажаючих двері центру завжди відчинені.

За ініціативою Японського центру ЧДУ ім. Петра Могили та Миколаївського міського молодіжного просвітницького товариства японської культури «Татикадзе», проходять дні японської культури. Вони беруть активну участь у святах, фестивалях, художніх виставках, у міжнародній програмі з обміну студентами між Україною та Японією.

Література

Коренковская, Т. Островок Японии в Николаеве: [центр японской культуры] / Т. Коренковская // Рідне Прибужжя. – 2009. – №104(22 верес.). – С.4.

Островская, М. Японский день в зоопарке: [в Николаевском зоопарке прошел национальный праздник Японии – День мальчиков] / М.Островская // Южная правда. – 2011. – №55(24 мая). – С. 1.

Смирнова, Н. Мост дружбы между востоком и западом: [Японский центр НГГУ им. Петра Могилы открыл выставку в галерее искусств] / Н.Смирнова // Вестник Прибужья. – 2008. – №47(20 нояб.). – С.1, 3.

Смирнова, Н. "Японская осень" в Николаеве: [дни японской культуры по инициативе Японского центра ЧГУ им. Петра Могилы и молодежного просветительского общества японской культуры "Татикадзе"] / Н. Смирнова // Южная правда. – 2009. – №123(7 нояб.). – С.3.

Тонковид, В. Оригами – в каждый дом: [мастер-класс в Японском центре ЧГУ им. Петра Могилы] / В. Тонковид // Вечерний Николаев. – 2009. – №124(7 нояб.). – С.4.

Фестивальні зустрічі

(фестивалі, свята, конкурси, олімпіади, уроки)

Ми не зможемо зрозуміти одне одного без знань про нашу національну культуру та традиції.

Свята – чудовий привід, аби зібратися разом та поспілкуватися, дізнатися один про одного, а, значить, стати ріднішими. Вони єднають серця і налаштовують їх на ритм гармонії і любові.

Участь національних громад краю у фестивалях, оглядах, конкурсах народного самодіяльного мистецтва,

Днях рідної мови та культури, Днях слов'янської писемності, святкуванні Дня міста Миколаєва дає можливість познайомитися з культурою народів, що населяють Миколаївщину.

Всеукраїнський фестиваль національних культур «Дружба» – традиційне щорічне свято народів Миколаївщини та України, започатковане 1995 року. Ідея фестивалю – збереження самобутньої культури кожного народу – несе в собі могутній заряд доброти та любові. Головна мета фестивалю – показати єдність у розмаїтті та навчити розуміти і сприймати це. У положенні «Дружби» зазначено: «Всеукраїнський фестиваль національних культур «Дружба» – це свято добра, любові та єднання, самобутності кожної національної культури...»

Обласний фестиваль слов'янських народів, присвячений Дню слов'янської писемності та культури. Організаторами заходу є Південнослов'янський інститут Київського славістичного університету та Рада національних товариств Миколаївської області. Основними його завданнями є пізнання слов'янського світу і слов'янської культури через музику, слово, малюнок, мистецтво танцю, наукові розвідки тощо; утвердження діалогу культур, принципів міжнародного миру й злагоди в суспільстві; зміцнення дружби та культурних зв'язків між слов'янськими народами; сприяння збереженню культурної спадщини, народних традицій, мови, декоративно-прикладного мистецтва слов'янських етносів України; ознайомлення з самобутньою культурою слов'янських народів мешканців міста й області.

Фестиваль мов народів світу «Мова кожного народу – неповторна і «своя», організований за підтримки Ради національних товариств Миколаївської області в рамках роботи інформаційно-аналітичного та культурного центру

етнічних громад Миколаївського муніципального колегіуму.

Міжнародний день рідної мови проголошений 1999 року за ініціативою ЮНЕСКО. В Україні він започаткований 2002 року і відзначається 21 лютого.

Проект «День рідної мови» було започатковано 2004 року Радою національних товариств Миколаївської області та міським центром національних культур, за підтримки Миколаївської облдержадміністрації і облради, управління культури, відділу у справах національностей ОДА, управління у справах сім'ї, дітей та молоді міськвиконкому, Центральної бібліотеки ім. М. Л. Кропивницького, міського Будинку вчителя.

Дні культур – ще один з напрямків діяльності центрів національних громад. Саме такий відкритий діалог з представниками інших народів і буде сприяти міжкультурному діалогу, вчити поважати та цінувати культурну різноманітність.

28 травня 2011 року пройшов перший в Україні **фестиваль етнічного весілля**, організований відділом у справах національностей

облдержадміністрації і Товариством зв'язку зі співвітчизниками. Всього за кілька годин городянам встигли розповісти про весільні традиції деяких національностей, які проживають в нашому місті. І це було не тільки пізнавально, а ще й видовишно.

А в травні національні громади Миколаєва вибрали красунь на конкурсі краси **«Міс національних товариств – 2011»**, який організувала Миколаївська міська рада національних товариств. За звання кращої в конкурсі змагалися сім

чарівних представниць національних товариств.

Акції, фестивалі, виставки з історії та культури національних товариств, зустрічі зі студентами та школярами, концерти до Дня незалежності України, Жіночого свята, Дня Перемоги і багато інших стали доброю традицією і

допомогли багатьом мешканцям краю дізнатися про Раду національностей, а учасникам акцій - проявити себе й розкрити свої таланти.

Всі ці заходи потрібні і важливі, оскільки служать подальшому розвитку національно-культурних товариств, зміцненню міжнародного миру і злагоди в багатомовній і багатонаціональній Миколаївщині.

Література

Агеев, Ю. Фестивальные встречи: III фестиваль славянских народов / Ю. Агеев // Южная правда. – 2005 . – №56(28 мая). – С.1.

Влащенко, А. Национальные общины Николаева выбрали красавиц: [конкурс красоты "Мисс национальных общин – 2011", организованный Николаевским городским советом национальных обществ] / А.Влащенко// Вестник Прибужья. – 2011. – №22(2 июня). – С. 2.

Каймаразова, Л. Время проходит, а слово остается: [фестиваль языков народов мира "Мова кожного народу – неповторна і "своя"] / Л.Каймаразова // Южная правда. – 2011. – №43(19 апр.). – С. 3.

Каймаразова, Л. "День родного языка" в Николаеве: [фестиваль языков "Язык каждого народа – неповторимый и свой"] / Л. Каймаразова// Новая николаевская газета. – 2012. – №9(29 февр.). – С. 1.

Каймаразова, Л. І вірмени, і чехи...: у Миколаєві відсвяткували Міжнародний день рідної мови / Л. Каймаразова // Рідне Прибужжя. – 2009. – №24(28 лют.). – С.3.

Каймаразова, Л. Расизм – глухий кут!: [зустріч за круглим столом з нагоди Міжнародного дня боротьби за ліквідацію расової дискримінації] / Л. Каймаразова // Рідне Прибужжя. – 2011. – №36(2 квіт.). – С. 3.

Каймаразова, Л. Тот, кто не знает других языков, ничего не знает о своем собственном: [подведение итогов областной олимпиады по языкам этнических общин] / Л. Каймаразова // Рідне Прибужжя. – 2011. – №13(5 лют.). – С. 3.

Весна у кожного своя: [художественная выставка посвященная весне, организованная Николаевским городским советом национальных обществ] // Южная правда. – 2012. – №27(13 марта). – С. 1.

Каймаразова, Л. У дружньому колі рідних мов: [фестиваль мов "Мова кожного народу – неповторна і "своя"] / Л. Каймаразова // Рідне Прибужжя. – 2012. – №19(8 берез.). – С. 16.

Каймаразова Л. Уроки толерантности: [неделя борьбы с расизмом. К ней присоединились и учащиеся Муниципального колледжума] / Л.Каймаразова // Южная правда. – 2011. – №37(5 апр.). – С. 2.

Маринина, М. Фестиваль этнической свадьбы / М. Маринина //

Южная правда. – 2011. – №58(31 мая). – С. 1.

Наточа, Е. На разных языках – о мире и любви: фестиваль интернациональной дружбы в ООШ №45 / Е. Наточа // Вечерний Николаев.– 2011. – №22 – 23(26 февр.). – С. 2.

Никулина, А. Праздник Белого месяца: [первый Международный кросс – форум "Южная правда", посвященный празднованию Восточного Нового года. О своих традициях рассказывали вьетнамцы, японцы, китайцы, буряты, корейцы] / А. Никулина // Рідне Прибужжя. – 2011. – №13(3лют.). – С. 3.

Поучительная сила сказки: [в ООШ №45 состоялся праздник "Мамины сказки", приуроченный к Международному дню родного языка]// Вестник Прибужжя. – 2011. – №8(24 февр.). – С. 1.

Тонковид, В. Гульнули сразу на пяти свадьбах!: [о свадебных традициях пяти народностей, живущих в нашем городе: украинцев, армян, азербайджанцев, евреев и болгар – рассказали на Фестивале этнической свадьбы] / В. Тонковид // Вечерний Николаев. – 2011. – №60(2 июня). – С. 4.

Тонковид, В. Дружить мы умеем!: [17-й Всеукраинский фестиваль национальных культур "Дружба", организованный Советом национальных обществ Николаевской области] / В. Тонковид // Вечерний Николаев. – 2011. – №109(29 сент.). – С. 1,4.

Фалев, В. Разноцветие букета "Дружбы": [15 лет Совету национальных обществ Николаевской области] / В. Фалев // Южная правда. – 2007. – №112(6 окт.). – С.3.

Web-ресурси

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/252/2001-pp> Про заходи щодо підтримки діяльності національно-культурних товариств: розпорядження від 21 вересня 2001 року N 252/2001-pp

<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1771-12> Верховна Рада України. Декларація прав національностей України від 01.11.1991 № 1771-ХІІ

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2495-12> Верховна Рада України. Про національні меншини в Україні: постанова від 25.06.1992 № 2495-ХІІ

<http://4uth.gov.ua/tolerance/national.htm> Національні меншини. Установи та організації, що займаються питаннями національних меншин

<http://www.mykolayiv-oda.gov.ua/publication/content/1197> Миколаївська обласна державна адміністрація Відділ у справах національностей

<http://platforma.mk.ua/cgi-bin/orgs2page.php?kod=9#>

Рада національних товариств Миколаївської області

http://www.gorsovet.mk.ua/funds/public_organizations_02.ua Миколаївська
Міська Рада. Громадські організації національних та дружніх зв'язків
<http://www.niklib.com/social/organizations.ua?id=77>

Центральна бібліотека ім. М.Л.Кропивницького ЦБС для дорослих
м.Миколаєва. Рада національних товариств Миколаївської області.

Зміст:

Миколаївщина – багатонаціональна сім'я народів (З історії поселення представників різних національностей) _____	3
II. У єдності – наша сила (Рада національних товариств Миколаївської області) _____	4
III. Жити в мирі та злагоді (Національно-культурні товариства Миколаївщини) _____	7
IV. Рідний дім – Миколаївщина (Етнічні спілки Миколаївщини) _____	10
Азербайджанці _____	10
Болгари _____	11
Вірмени _____	13
Греки _____	14
Грузини _____	15
Дагестанці _____	16
Євреї _____	16
Караїми _____	19
Корейці _____	19
Курди _____	21
Месхетинські турки _____	21
Німці _____	22
Поляки _____	24
Роми _____	26
Росіяни _____	27
Узбеки _____	28
Чехи _____	29
«Японці» _____	29
V. Фестивальні зустрічі (фестивалі, свята, конкурси, олімпіади, уроки) _____	30
VI. Web-ресурси _____	34

Укладач: Л. Г. Шевцова
Комп'ютерний набір, верстка і дизайн: Л. Г. Шевцова
Редактор: Л. І. Давидюк
Відповідальна за випуск: Т. А. Жайворонок